

Rezumate

Eugenia Oprescu, Leonard Fulău. 40 ani de restaurare în România

În perioada 29-31 mai 2015, Muzeul Național al Literaturii Române din București a marcat împlinirea a 40 de ani de la înființarea Laboratoarelor de Restaurare și Conservare Zonale, în baza Legii nr. 63/30 octombrie 1974, printr-un eveniment desfășurat la Vălenii de Munte la care au participat reprezentanți ai Bibliotecii Naționale a României, ai Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității, ai Muzeului Național Peleş, Muzeului de Istorie Galați, Complexului Muzeal Bucovina, Complexului Muzeal Bistrița-Năsăud, Ministerului Culturii, Casei Memoriale „Nicolae Iorga”, Muzeului Național de Istorie al României, Universității București, Direcției Județene pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național din Prahova, Muzeului Național al Literaturii Române.

Masa Rotundă organizată cu acest prilej a abordat temele: *Noi tehnici și materiale folosite în restaurarea obiectelor de patrimoniu; Modernizarea spațiului expozițional și a elementelor de conservare a patrimoniului; Creșterea numărului și diversificarea categoriilor de vizitatori; Identificarea unui obiectiv cultural de interes atât pentru publicul larg, cât și pentru cel specializat; Muzeul – factor educațional și de recreere.*

Cei 40 de ani de politică publică privind conservarea și restaurarea patrimoniului cultural național (1975-2015) au fost marcați prin numeroase evenimente organizate în București și în țară: *Anuala de Artă Religioasă 2015 – Cădere, Ridicare, Supraviețuire – Artă Sacră. Creație și Restaurare* – București, Muzeul Național al Satului „Dimitrie Gusti”, 9 aprilie – 7 mai; expoziția *Restaurarea – o meserie vocațională reflectată în imagini* – București, Biblioteca Națională, 23 aprilie – 30 iunie; simpozionul *40 decenii de funcționare a Sistemului Românesc de Conservare și Restaurare a Patrimoniului Cultural* – Cluj-Napoca, Muzeul Etnografic al Transilvaniei, 21-22 mai; salonul de postere *40 de ani de activitate a Laboratorului Zonal de Conservare-Restaurare* – Suceava, Muzeul de Științe ale Naturii, 26 iunie; *Patru decenii de implicare instituțională în conservarea și restaurarea patrimoniului național* – Iași, Muzeul Unirii, 9-10 iulie; expoziția *Magia Restaurării – 40 de ani de restaurare științifică* – Sibiu, Casa Albastră – Muzeul Brukenthal, 11 august – 30 septembrie; Salonul Național *Restaurarea patrimoniului – Identitate culturală, 1975-2015* – Craiova, Muzeul Olteniei, 27-29 octombrie; *PRIMUM NON NOCERE – Restaurarea patrimoniului față în față cu „vârstele” acestuia*. Conferința Națională de Conservare-Restaurare „Doina Darvaș” – București, Muzeul Național al Satului „Dimitrie Gusti”, 3-5 noiembrie; conferința *Patrimoniu salvat. Aduceri aminte – Laboratorul Zonal de Restaurare, Timișoara – 1975-2015* – Timișoara, Muzeul Național al Banatului, 18 decembrie 2015 – 18 februarie 2016.

Cuvinte cheie: conservare-restaurare – istorie – secolul XX; Laboratoarele de Restaurare și Conservare Zonale, patrimoniu cultural

Claudia Condruz. Restaurarea unei învelitori din piele ascunse sub o legătură nouă

Penticostarion (tipărit la Sibiu în 1841, în tipografia lui Gheorghie de Clozius, unde au fost imprimate, de-a lungul secolului XIX, multe cărți ortodoxe destinate românilor transilvăneni), exemplar aflat în Colecțiile Speciale ale Bibliotecii Naționale, prezenta, în momentul intrării în procesul de restaurare, numeroase deformări mecanice la nivelul legăturii, majoritatea cauzate de o restaurare anterioară empirică. Comisia a decis restaurarea integrală. În timpul restaurării, sub învelitoarea din piele a fost descoperită cea originală pe care se aflau imprimate, cu aur, un chenar floral și un medalion cu sfinți. Învelitoarea originală a fost înglobată în noua legătură, utilizând tehnica *timbrului sec* (fragmentul din învelitoarea originală a fost aplicat în relief). Cu ocazia restaurării, au fost reconstituite închizătorile și forțașurile.

Cuvinte cheie: Biblioteca Națională a României; carte românească veche – secolul XIX – Penticostarion; deteriorări mecanice; restaurare corp carte; restaurare legătură

Gabriela Rotaru. Restaurarea integrală a unei cărți românești de secol XVII

Exemplarul din *Antologhion* – carte ortodoxă cuprinzând slujbele și praznicele din întreg anul liturgic, tipărită în 1766 de Iordache Stoicovici, în timpul lui Grigorie Ghica Scarlat, domnitorul Țării Românești, cu binecuvântarea lui Chir Neofitu, Mitropolitul Ungrovlahiei –, aflat în Colecțiile Speciale ale Bibliotecii Naționale, prezenta, în momentul intrării în procesul de restaurare, degradări fizice, chimice și biologice: lipsuri de suport papetar, file răsucite, pete de ceară, apă și mucegai, atacuri biologice, închizători metalice fragmentare etc. Cu ocazia restaurării, au fost realizate noi forțașuri și o nouă legătură și au fost reconstituite închizătorile.

Cuvinte cheie: Biblioteca Națională a României; carte românească veche – secolul XVIII – Antologhion; deteriorări fizice; deteriorări chimice, atacuri biologice; restaurare corp carte; restaurare legătură

Marinela Lixandru. Restaurarea pe volum desfăcut a unui Molitvelnic de la 1741

Unul dintre cele trei exemplare din *Evhologhion*, adică *Molitve[l]nic* aflate în Colecțiile Speciale ale Bibliotecii Naționale, carte tipărită la București în 1741, în timpul domnitorului Ioan Mihai Racoviță și cu binecuvântarea lui Chir Neofitu, Mitropolitul Ungrovlahiei, prezenta – în momentul intrării în restaurare – numeroase degradări fizice, chimice și biologice, atât în ceea ce privește corpul cărții, cât și legătura. Exemplarul suferise de asemenea o restaurare făcută prin metode invazive. Comisia a decis restaurarea întregului volum. S-au folosit tehnicile originale în coaserea filelor și în refacerea capitalband-ului. Scoarțele au fost consolidate; forzațul posterior și cotorul au fost aplicate peste cele noi.

Cuvinte cheie: Biblioteca Națională a României; carte românească veche – secolul XVIII – Evhologhion (Molitvelnic); deteriorări fizice; deteriorări chimice; atacuri biologice; restaurare corp carte; restaurare legătură

Valentina Albei. Restaurarea integrală a unei Cazanii tipărite în 1781

Unul dintre cele patru exemplare din *Cazania*, carte tipărită în 1781 la Râmnic, de ieromonahul Climent și de tipograful Constantin, deținute de Biblioteca Națională, prezenta, în momentul intrării în procesul de restaurare, numeroase degradări fizice și chimice atât în ceea ce privește corpul cărții, cât și legătura. Comisia a decis restaurarea integrală, principalele etape parcurse fiind: curățarea; restaurarea filelor; refacerea cusăturii și reconstituirea legăturii. Date fiind complexitatea și dificultatea operațiunilor, îndeosebi în ceea ce privește corpul cărții, restaurarea volumului – realizată în cadrul Centrului Național de Patologia și Restaurarea Documentelor din Biblioteca Națională – a constituit tema lucrării pentru obținerea, de către autoare, a atestatului de restaurator corp carte.

Cuvinte cheie: Biblioteca Națională a României – Centrul Național de Patologie și Restaurarea Documentelor; carte românească veche – secolul XVIII – Cazania; deteriorări fizice; deteriorări chimice; deteriorări mecanice; restaurare corp carte; restaurare legătură

Lucian Dogan, Cornel Stegaru. Documentația tehnico-științifică privind restaurarea unui Octoih slavon

Volumul restaurat (*Dosar de restaurare FTOUB nr. 8/2012*) reprezintă un *Octoih (Osmoglasnic)* aflat în colecțiile Bibliotecii Sfântului Sinod din București, manuscris de secol XVII, cel mai probabil de redacție rusă, de format mic, scris cu unciale și semiunciale, cerneală neagră și roșie, cu frontispicii stilizate policrome de tradiție bizantină. În urma constării numeroaselor degradări fizico-mecanice, chimice și biotice, s-a hotărât restaurarea completă a volumului. Tratamente și operațiuni: spălarea filelor și a tăbliței superioare; integrări și consolidări ale suportului papetar; refacerea tăbliței posterioare și a închizătorilor; refacerea blocului de file; refacerea și ornamentarea legăturii folosind tehnica *timbru sec*. Intervențiile au stopat procesul de degradare fizică și chimică și au redat valoarea estetică a manuscrisului.

Cuvinte cheie: Biblioteca Sfântului Sinod; manuscris slavon – secolul XVII – Octoih; deteriorări fizice; deteriorări chimice; deteriorări mecanice; atacuri biologice; restaurare corp carte; restaurare legătură

Gloria Iordăchescu. Restaurarea Molitvelnicului tipărit la Buzău în anul 1747

În cursul anului 2012, în Laboratorul de Patologie și Restaurare a Cărții din Biblioteca Centrală Universitară „Carol I” din București a fost restaurat *Evhologhion* adică *Molitve[l]nic*, tipărit la Buzău în 1747, cu cheltuiala episcopului Methodie. Volumul prezenta urme de tăiere și de relegare empirică, nu mai avea pagina de titlu, primele fascicule, forzațurile și capitalband-urile. Corpul cărții avea pagini fragilizate, prezenta deteriorări chimice, mecanice și biologice. Operațiuni: desfacerea legăturii; curățarea filelor; consolidarea zonelor fragilizate; restaurarea legăturii.

Cuvinte cheie: Biblioteca Centrală Universitară „Carol I” din București – Laboratorul de Patologie și Restaurare a Cărții; carte românească veche – secolul XVIII – Evhologhion (Molitvelnic); deteriorări fizice; deteriorări chimice; deteriorări mecanice; atacuri biologice; restaurare corp carte; restaurare legătură

Consuela Cioboteanu, Leonard Fulău. Restaurarea unui orologhion grecesc

La intrarea în procesul de restaurare, exemplarul din *Orologhion* aflat în colecțiile Muzeului Național al Literaturii Române din București (text în neogreacă, scris cu cerneală neagră și roșie; frontispicii și miniaturi; hârtie manuală, legătură în piele cu ornamente geometrice) prezenta multiple deteriorări fizico-chimice, biologice și mecanice. Forzațurile conțineau însemnări de circulație, cu caractere grecești. Comisia a decis restaurarea integrală a volumului. Operațiuni: curățare; dezacidificare; consolidare și completare; refacerea cusăturii, a capitalband-lui și a copertei. Volumul a fost expus în cadrul *Salonului Național de Restaurare de la Craiova*, ediția 2014.

Cuvinte cheie: Muzeul Național al Literaturii Române din București; carte românească veche – Orologhion; deteriorări fizice; deteriorări chimice; deteriorări mecanice; atacuri biologice; restaurare corp carte; restaurare legătură; Salonul Național de Restaurare de la Craiova

Ovidiu Moș. Molitve[l]nic (Buzău, 1747). Scurte considerații istorice asupra unuia dintre exemplarele aflate în colecțiile Bibliotecii Naționale a României

Carte importantă în bisericile ortodoxe, *Molitvelnicul* a circulat frecvent pe teritoriul românesc, în formă manuscrisă, dar și tipărită, cea mai veche ediție tipărită fiind din 1545. Primele ediții în română apar aproape concomitent în cele trei țări românești: la Iași (Moldova) în 1681, la Alba-Iulia (Transilvania) în 1689 și la Buzău (Țara Românească) în 1699. Unul dintre cele două exemplare păstrate în Colecțiile Speciale ale Bibliotecii Naționale din *Molitve[l]nicul* tipărit la Buzău, în 1747, de episcopul Metodie, în timpul domnitorului Constantin Mavrocordat, a fost achiziționat din anticariat în anii '80. Conform însemnărilor manuscrite, exemplarul s-a aflat, în secolele XIX-XX, în biserici sătești din zona Buzăului. Forțatul a fost realizat din paginile unui pomelnic în limba română cu alfabet chirilic; decorațiunile de pe copertă sunt tipice primei jumătăți a secolului XIX.

Cuvinte cheie: Biblioteca Națională a României; carte românească veche – secolul XVIII – Molitvelnic; însemnări manuscrite; legătura de carte – secolul XIX

Elena Cojuhari. Documente istorice din secolele XIV-XIX în fondurile Bibliotecii Naționale a României

În Colecțiile Speciale ale Bibliotecii Naționale (Arhiva Istorică) se păstrează 1.868 de documente juridice din Moldova și Țara Românească (acte de proprietate, de vânzare-cumpărare, de dani etc.) din secolele XV-XIX care oferă informații de ordin politic, lingvistic, cultural, social, economic. Documentele sunt semnate sau fac referire la voievozi/ domnitori, boieri, clerici și înalți demnitari: voievozii Radu Șerban, Mihai Viteazul, Alexandru Ilieș, Matei Basarab, Constantin Brâncoveanu, Constantin Șerban, stolnicii Iordache Bălăceanu și Știrbei, frații Șerban și Constantin Cantacuzino etc. Fondul este constituit din documente originale (slavonă și română cu caractere chirilice), dar și din copii și traduceri în română. În Arhiva Istorică (Fondul Saint Georges) se află și fotografiile ale unor documente istorice românești (slavonă și latină) din anii 1393-1499, păstrate în Arhiva Imperială Rusă.

Cuvinte cheie: Biblioteca Națională a României; documente juridice, arhivă istorică – secolele XV-XIX; istoria României – Moldova, Țara Românească

Andreea Răsboiu. Literatura populară în lumina tiparului: bibliofilia românească în colecțiile Bibliotecii Naționale a României

În colecțiile Bibliotecii Naționale se păstrează o serie de cărți populare revelatorii pentru practicile de lectură din secolele XVIII-XIX: - *Alexandria* – manuscris din 1776 (română, cu alfabet chirilic) copiat și ilustrat de Vasile Dimitriovici; cea mai veche ediție tipărită (Sibiu, 1794) etc.; - *Esopia*, carte studiată în prima jumătate a secolului XIX în cadrul academiilor domnești din București și Iași – edițiile Buda, 1812, Sibiu, 1816, 1831, Buzău, 1857, București, 1878 etc.; - *Viața lui Bertoldo și a lui Bertoldino, feciorului lui* – tipografia lui George de Clozius din Sibiu, 1835, exemplar care a aparținut Bibliotecii „Ion I.C. Brătianu” etc.; - *Floarea darurilor* – tipărită de Antim Ivireanul la București în 1688 (legătura și corpul cărții prezintă degradări fizico-mecanice) și la Snagov, în 1700 etc.; - *Pilde filozofești*, traduse din greacă de Antim Ivireanul (Târgoviște, 1713) etc.; - *Alfavită suflătească* (Iași, 1755; Sibiu, 1803); - *Oglinda omului celui din lăuntru* (Mănăstirea Neamț, 1833, gravuri de ieromonahul Nazarie) – exemplarul necesită restaurare, mai ales în ceea ce privește legătura (degradări fizico-chimice, atacuri biologice) etc.

Cuvinte cheie: Biblioteca Națională a României; carte românească veche – secolele XVIII-XIX; literatură populară; istoria lecturii – secolele XVIII-XIX; deteriorări fizice; deteriorări chimice; deteriorări mecanice; atacuri biologice

Carmen Vicol. Corespondența semnată de I.P.S. Bartolomeu Anania în Colecțiile Speciale ale Bibliotecii Naționale a României

Importantă personalitate a Bisericii Ortodoxe Române (din 1993 – arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului; din 2006 – mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului), Bartolomeu (Valeriu) Anania (1921-2011) este prezent în Cabinetul de Manuscrise al Bibliotecii Naționale prin 15 scrisori și cărți poștale trimise criticului literar Mihai Gafița între anii 1966-1976, perioadă în care a activat în cadrul Arhiepiscopiei misionare ortodoxe române de la Detroit. Piese de corespondență au fost expediate din Hollywood, Honolulu, Hawaii, Detroit și Los Angeles. Între anii 1952-1958 și 1964-1965, a fost director al Bibliotecii Patriarhale, ocupându-se de organizarea și dezvoltarea colecțiilor. Membru, alături de alți importanți clerici și intelectuali români (Dumitru Stăniloae, Vasile Voiculescu, Mircea Vulcănescu, Alexandru Mironescu, Arsenie Papacioc, Barbu Slătineanu, Sofian Boghiu etc.) al grupării isihaste „Rugul aprins al Maicii Domnului”, Valeriu Anania a făcut închisoare politică între anii 1958-1964.

Cuvinte cheie: Biblioteca Națională a României; manuscrite, corespondență – secolul XX; istoria Bisericii Ortodoxe Române – Bartolomeu (Valeriu) Anania (1921-2011)

Alexandru Știrban. Conservarea și valorificarea Documentelor Unirii de la 1 Decembrie 1918

În colecțiile Muzeului Național din Alba Iulia se păstrează Documentele Unirii, clasate în categoria *Tezaur* (aproximativ 6.000 de documente originale referitoare la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918, reunite în șase volume legate în piele). Documentele au fost adunate de Asociația ASTRA din Sibiu și donate de Guvernul Iuliu Maniu, cu ocazia Serbărilor Unirii desfășurate la Alba Iulia în mai 1929, la împlinirea unui deceniu de la crearea României Mari. Derulat cu sprijinul Administrației Fondului Cultural Național (AFCN), proiectul Centrului Național de Conservare și Restaurare a Cărții Vechi din cadrul Muzeului Național al Unirii din Alba Iulia, care a avut ca obiectiv păstrarea în condiții optime și valorificarea *Documentelor Unirii*, a inclus următoarele etape: identificarea spațiului de expunere; activități de conservare (descrierea morfologică și descrierea stării de conservare a volumelor); realizarea documentației foto (digitizarea celor șase volume); realizarea de materiale de promovare; conceperea și deschiderea expoziției *Documentele Marii Uniri mai aproape de oameni*.

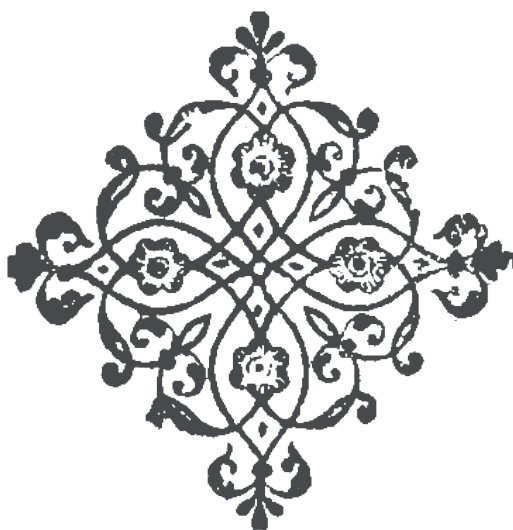
Cuvinte cheie: Muzeul Național al Unirii din Alba Iulia; istoria României – Marea Unire din 1918; manuscrise, arhivă istorică – secolul XX; conservare-restaurare; patrimoniu cultural – promovare

„I-aș sfătui pe tineri ca, atunci când simt că au «chemare» către această profesie atât de frumoasă, să-i răspundă ca unei mari iubiri: prin dăruire necondiționată” – interviu acordat de domnul Aurelian Popescu, șef serviciu Restaurarea și Prezervarea Publicațiilor, Biblioteca Centrală Universitară „Carol I”, București

În ciuda creșterii importanței acordate prezervării patrimoniului documentar, numărul conservatorilor și al restauratorilor calificați este în continuare mic în România, multe biblioteci neavând posturi de specialitate. În comparație cu muzeele și arhivele, bibliotecile dispun de un fond documentar supus uzurii, prin urmare, trebuie să aplice o conservare preventivă. În comparație cu marile biblioteci europene, în bibliotecile românești nu se face cercetare fundamentală sau aplicată în domeniul conservării preventive și curative.

Absolvent al Facultății de Biologie (1988), Aurelian Popescu este doctor în filologie cu teză *Prezervarea și conservarea patrimoniului național: concepte și practici* (2009); angajat din 1990 al Bibliotecii Centrale Universitare „Carol I”, a primit sarcina de a organiza Laboratorul de Patologie și Restaurare a Cărții (deschis în 1997); a publicat articole în *Studii de biblioteconomie și știința informării, Sănătatea cărților, Biblioteca: revistă de bibliologie și știința informării, Buletinul ABIR (Asociația Bibliotecarilor din Învățământ – România), Revista Română de Conservare și Restaurare a Cărții* și este autorul capitolului dedicat conservării documentelor din *Tratatul de biblioteconomie* (vol. 2, 2014).

Cuvinte cheie: conservare-restaurare – personalități – secolul XX – Aurelian Popescu; interviu; Biblioteca Centrală Universitară „Carol I” din București – Laboratorul de Patologie și Restaurare a Cărții

Abstracts

Eugenia Oprescu, Leonard Fulău. 40 years of restoration in Romania

Between 29 to 31 May 2015, the National Museum of the Romanian Literature in Bucharest celebrated 40 years from the establishment of the Regional Restoration and Preservation Laboratories, under the Law no. 63 / 30 October 1974, through an event which took place in the Vălenii de Munte town, attended by representatives of the National Library of Romania, the National Council for the Study of the Securitate Archives, the Peleş National Museum, the Galați History Museum, the Bukovina Museum Complex, the Bistrița-Năsăud Museum Complex, the Ministry of Culture, the “Nicolae Iorga” Memorial House, the National Museum of Romanian History, the Prahova County Directorate for Cultural, Religious Affairs and National Cultural Heritage and the National Museum of the Romanian Literature.

The roundtable organized on this occasion addressed the following themes: *New techniques and materials used in the restoration of the heritage objects; The modernization of the exhibition space and the heritage preservation elements; The number increase and diversification of the visitors' categories; Identifying a cultural objective of interest to both the general public, as well as the specialized one; Museum as an educational and recreational factor.*

The 40 years of public policy on the conservation and restoration of the national cultural heritage (1975-2015) were marked by numerous events organized in Bucharest and other cities: *The Annual of Religious Art 2015 – Fall, Raising, Survival – Sacred Art. Creation and Restoration* – Bucharest, the “Dimitrie Gusti” National Village Museum, April 9 to May 7; the exhibition *Restoration – a vocational occupation reflected in images* – Bucharest, the National Library, April 23 to June 30; the symposium *40 decades of operation of the Romanian System of Conservation and Restoration of the Cultural Heritage* – Cluj-Napoca, the Ethnographic Museum of Transylvania, May 21 to 22; the salon of posters *40 years of activity of the Conservation-Restoration Regional Laboratory* – Suceava, Museum of Natural Sciences, June 26; *Four decades of institutional involvement in the preservation and restoration of the national heritage* – Iași, the Union Museum, 9 to 10 July; the exhibition *The Magic of Restoration – 40 years of scientific restoration* – Sibiu, the Blue House – the Brukenthal Museum, August 11 to September 30; the National Salon *Heritage Restoration – Cultural Identity, 1975-2015* – Craiova, the Oltenia Museum, October 27 to 29; *PRIMUM NON NOCERE [First, do no harm] – The restoration of the Cultural Heritage and its stages of development.* “Doina Darvaș” National Conference on Conservation – Restoration – Bucharest, the “Dimitrie Gusti” National Village Museum, November 3 to 5; the conference *Saved Heritage. Recollections – the Restoration Regional Laboratory, Timișoara – 1975-2015* – Timișoara, National Museum of Banat, December 18, 2015 – February 18, 2016.
Keywords: preservation-restoration – history – XXth century; Conservation-Restoration Regional Laboratories, cultural heritage

Claudia Condruz. Restoration of a leather covering hidden under a new binding

When entered the restoration process, the *Penticostarion (Flowery Triodion or Festal Triodion)*, an exemplar from the Special Collections department of the National Library of Romania, had numerous mechanical deformations at the binding level, mostly caused by an earlier empirical restoration. The *Penticostarion* was printed in Sibiu, in 1841, in the typography of Gheorghie of Clozius, where, during the 19th century, several Orthodox books for the Transylvanian space were printed. During the integral restoration process, the original covering was found under the leather covering; on it were printed, in gold, a floral frame and a medallion with Saints. The original covering was embedded in the new binding through *embossing* technique. On the occasion of the restoration, the clasps and flyleaves were reconstituted.

Keywords: National Library of Romania; Romanian old book – 19th century – Penticostarion; mechanical deteriorations; textblock restoration; capitalband restoration

Gabriela Rotaru. Complete restoration of a 17th century Romanian book

In the Special Collections department of the National Library of Romania, it can also be found a copy of the *Antologhion*, an Orthodox religious book containing the services for the feasts of the Saints over the liturgical year, printed in 1766, by Iordache Stoicovici, during the reign of the Romanian Prince Scarlat Grigorie Ghica, with the blessing of Chir Neofitu, the Metropolitan of Ungro-Wallachia. When entered the restoration process, the copy had physical, chemical and biological degradations: lack of paper, twisted leaves, wax spots, water and molds, biological attacks, fragmented metallic clasps, etc. On the occasion of the restoration, there were made new flyleaves and a new binding and the clasps were reconstituted.

Keywords: National Library of Romania; Romanian old book – 18th century – Antologhion; physical deteriorations; chemical deteriorations; biological attacks; textblock restoration; binding restoration

Marinela Lixandru. Restoration on an unfolded volume of an Euchologion from 1741

When entered the restoration process, one of the three copies of the *Euchologion*, from the Special Collections department of the National Library of Romania, printed in Bucharest in 1741, had physical, chemical and biological degradations, both in terms of the textblock and the binding. The book was printed during the reign of the Romanian Prince Ioan Mihai Racoviță, with the blessing of Chir Neofitu, the Metropolitan of Ungro-Wallachia. Previously, the copy suffered a restoration made through invasive methods. It was decided to restore the entire volume. Original techniques have been used by stitching the leaves and restoring the capitalband. The wood coverings were consolidated; the rear flyleaf and the spine were applied over the new ones.

Keywords: National Library of Romania; Romanian old book – 18th century – Euchologion; physical deteriorations; chemical deteriorations; biological attacks; textblock restoration; binding restoration

Valentina Albei. Complete restoration of a Sermon Book (Cazania) printed in 1781

When entered the restoration process, one of the four copies of the *Sermon Book (Cazania)* (printed in Râmnic in 1781, by the Hieromonk Climent and the printer Constantin), from the Special Collections department of the National Library of Romania, had numerous physical and chemical degradations on both the textblock and the binding. It was decided to restore the entire volume, the main stages being: the cleaning, and the restoration of the leaves, seam and binding. Given the complexity and difficulty of the operations, especially of those concerning the textblock, the volume restoration conducted within the National Centre for Documents Pathology and Restoration of the National Library of Romania was the theme of the attestation of the author of the article as a textblock restorer.

Keywords: National Library of Romania – National Centre for Documents Pathology and Restoration; Romanian old book – 18th century – Sermon Book (Cazania); physical deteriorations; chemical deteriorations; mechanical deteriorations; textblock restoration; binding restoration

Lucian Dogan, Cornel Stegaru. Scientific and technical documentation regarding the restoration of a Slavonic Oktōēchos

The restored volume (*Restoration Dossier FTOUB, no 8 / 2012*) is an *Oktōēchos (Osmoglasnic)* from the collections of the Library of the Holy Synod in Bucharest. It is a 17th century manuscript, most likely written in Russia, in small uncial and half-uncial writing, with black and red ink, and having stylized polychrome frontispieces of Byzantine tradition. Given the numerous physical, mechanical, chemical and biological degradations, it was decided to restore the entire volume. Treatments and operations: washing of the leaves and upper cover, integration and consolidation of the paper, restoration of the back cover and clasps, restoration of the textblock, restoration and ornamentation of the binding through *embossing* technique. The interventions stopped the process of physical and chemical degradation and reinstated the aesthetic value of the manuscript.

Keywords: Library of the Holy Synod; Slavonic manuscript – 18th century – Oktōēchos; physical deteriorations; chemical deteriorations; mechanical deteriorations; biological attacks; textblock restoration; binding restoration

Gloria Iordăchescu. Restoration of the Euchologion printed in Buzău in 1747

During 2012, the Laboratory for the Pathology and Restoration of the Book from the “Carol I” Central University Library in Bucharest restored the *Euchologion* printed in Buzău, in 1747, at the expense of the Bishop Methodie. The volume had traces of cutting and empirical re-binding, and did not have the title page, the first fascicles, the flyleaves, and the capitalbands anymore. The textblock had brittle pages, and chemical, mechanical and biological degradations. Operations: unfolding of the binding, cleaning of the leaves, consolidation of the brittle areas, and restoration of the binding.

Keywords: “Carol I” Central University Library in Bucharest – the Laboratory for the Pathology and Restoration of the Book; Romanian old book – 18th century – Euchologion; physical deteriorations; chemical deteriorations; mechanical deteriorations; biological attacks; textblock restoration; binding restoration

Consuela Cioboteanu, Leonard Fulău. Restoration a Greek Book of Hours

Upon entering the restoration process, the copy of the *Book of Hours (Orologhion)* from the collections of the National Museum of the Romanian Literature in Bucharest (text in modern Greek; written with black and red ink; frontispieces and miniatures; handmade paper, leather binding with geometric ornaments) had multiple physico-chemical, biological and mechanical deteriorations. The flyleaves included notes written with Greek letters by former owners illustrating its

circulation. It was decided to restore the entire volume. Operations: cleaning, deacidification, consolidation and filling, restoration of the seam, capitalband and cover. The volume was presented at the *National Salon for Restoration in Craiova*, 2014 edition.

Keywords: National Museum of the Romanian Literature in Bucharest; Romanian old book – Book of Hours; physical deteriorations; chemical deteriorations; mechanical deteriorations; biological attacks; textblock restoration; binding restoration; National Salon for Restoration in Craiova

Ovidiu Moș. Euchologion (Buzău, 1747). Brief historical considerations on a copy from the collections of the National Library of Romania

Being an important book in the Orthodox churches, the *Euchologion* circulated frequently on the Romanian territory, both in manuscript and printed, the oldest printed edition being from 1545. The first editions in the Romanian language were printed almost simultaneously in the three Romanian countries: in Iași (Moldova) in 1681, in Alba-Iulia (Transylvania) in 1689 and in Buzău (Wallachia) in 1699. One of the two copies from *Euchologion*, kept in the Special Collections department of the National Library of Romania, was printed in Buzău, in 1747, by the Bishop Methodius, during the reign of the Romanian Prince Constantine Mavrocordat and was purchased from an antique store in the decade nine of the 20th century. According to handwritten notes, the copy was in village churches from the Buzău area in the 19th and 20th centuries. The flyleaf was made from the pages of a diptych in the Romanian language with Cyrillic alphabet; the decorations on the cover are typical for the first half of the 19th century.

Keywords: National Library of Romania; Romanian old book – 18th century – Euchologion; handwritten notes; book binding – 19th century

Elena Cojuhari. Romanian historical documents from the XIVth-XIXth centuries in the collections of the National Library of Romania

The Special Collections department of the National Library of Romania (the Historical Archive) holds 1,868 legal documents from Moldova and Wallachia (property, buying and selling documents, donations, etc.) from the XVth up to the XIXth century, giving information on the political, linguistic, cultural, social and economic aspects. The documents are signed by or they refer to princes/boyars, clergy and high ranking persons: the high stewards [stolnic] Iordache Bălăceanu and Știrbei, brothers Șerban and Constantin Cantacuzino, the Princes Radu Șerban, Mihai Viteazul, Alexandru Ilieș, Matei Basarab, Constantin Brâncoveanu, Constantin Șerban, etc. The collection comprises original documents (in the Slavonic and Romanian languages with Cyrillic fonts), and also copies and translations into Romanian. In the Historical Archive (the Saint Georges collection) there are also to be found photos of Romanian historical documents (in Latin and Slavonic) of 1393-1499 that are held in the Russian Imperial Archive.

Keywords: National Library of Romania; legal documents, historical archive – XVth-XIXth centuries; Romanian history – Moldova, Wallachia

Andreea Răsboiu. Printed folk literature: Romanian bibliophilia in the collections of the National Library of Romania

In the collections of the National Library of Romania there are to be found a series of folk literature books illustrative for the XVIIIth and XIXth centuries reading practices: – *Alexandria [Alexander Romance]* – a manuscript from 1776 (in Romanian, in Cyrillic alphabet) copied and illustrated by Vasile Dimitrovici; the oldest printed edition (Sibiu, 1794), etc.; – *Esopia [Aesop's Fables / Aesopica]*, a book which was studied during the first half of the XIXth century, in the Princely Academies of Bucharest and Iași – the editions of Buda, 1812; Sibiu, 1816, 1831; Buzău, 1857; Bucharest, 1878, etc.; – *Viața lui Bertoldo și a lui Bertoldino feciorului lui* [The Life of Bertoldo and of his son, Bertoldino] – printed in the printing house of George de Clozius from Sibiu, 1835, a copy which previously could be found in the collections of the “Ion I. C. Brătianu” library, etc.; – *Floarea darurilor* (original title: *Fiore di vertu*) – printed by Antim Ivireanul in 1688 in Bucharest (the binding and the textblock have mechanical and physical deteriorations) and in 1700, in Snagov, etc.; – *Pilde filosofești [Philosophical Parables]*, translated from the Greek language by Antim Ivireanul (Târgoviște, 1713) etc.; – *Alfăvita sufletească [The Soul Alphabet] [religious book]* (Iași, 1755; Sibiu, 1803); – *Oglinda omului celui din lăuntru* [Mirror of the depth of the human being] (Neamț Monastery, 1833, engravings by hieromonk Nazarie) – this copy needs to be restored, especially its binding (physical and mechanical deteriorations, biological attacks) etc.

Keywords: National Library of Romania; Romanian old book – 18th-19th centuries; folk literature; physical deteriorations; mechanical deteriorations; biological attacks

Carmen Vicol. Letters of His Eminence Bartolomeu Anania in the Special Collections department of the National Library of Romania

An important personality of the Romanian Orthodox Church (since 1993 – archbishop of Vad, Feleac and Cluj counties; since 2006 – Metropolitan of Cluj, Alba, Crișana and Maramureș counties), Bartolomeu (Valeriu) Anania (1921-2011) is present in the Manuscripts Department of the National Library of Romania with 15 letters and postcards sent to the literary critic Mihai Gafița, between 1966 and 1976, a period in which he had been working in the Romanian orthodox missionary Episcopate from Detroit. These letters were sent from Hollywood, Honolulu, Hawaii, Detroit and Los Angeles. Between 1952-1958 and 1964-1965, Bartolomeu Anania was director of the Patriarchal Library where he organized and contributed to the development of its collections. As a member of the Hesychast group “Rugul aprins al Maicii Domnului” [Burning Bush of the Mother of God] – together with other important Romanian intellectuals and representatives of the clergy (Dumitru Stăniloae, Vasile Voiculescu, Mircea Vulcănescu, Alexandru Mironescu, Arsenie Papacioc, Barbu Slătineanu, Sofian Boghiu etc.) he had been a political prisoner between 1958-1964.

Keywords: National Library of Romania; manuscripts, letters – 20th century; history of the Romanian Orthodox Church – Bartolomeu (Valeriu) Anania (1921-2011)

Alexandru Știrban. Preserving and highlighting the documents of the Great Union Day, December 1, 1918

The National Museum of Alba Iulia holds the documents of the Great Union which were ranked in the category of *Thesaurus* (about 6,000 original documents referring to the Great National Assembly which took place in Alba Iulia, in December 1, 1918, gathered in six volumes, bound in leather). The documents were gathered by the ASTRA Association from Sibiu and donated by the Iuliu Maniu government, on the occasion of the Great Union Festivities in May, 1929, in Alba Iulia, celebrating ten years since the founding of Greater Romania. The project initiated by the National Centre of Book Restoration and Preservation from the National Museum of the Union, in Alba Iulia, was sponsored by the Administration of the National Cultural Fund (AFCN) and had as its main goal the preservation and the highlighting under optimal circumstances of the said documents; the project included the following phases: identification of the exhibition area; preserving activities (morphological description and description of the preservation status of the volumes); elaboration of the photo documentation (digitization of the six volumes); promotion materials production; elaboration and opening of the exhibition *The documents of the Great Union – closer to the people*.

Keywords: National Museum of the Union; Romanian history – the Great Union, 1918; manuscripts, historical – 20th century; preservation and restoration; cultural heritage – promotion

“I would recommend to the young people that, when they feel the attraction to this such a beautiful profession, they react as if they were in front of a great love: by unconditional self-giving” – an interview with Aurelian Popescu, head of Restoration and Preservation department, “Carol I” Central University Library in Bucharest

Although there is an ever greater concern for the preservation of the documentary patrimony, the qualified preservation and restoration specialists are few in Romania, and many libraries do not have such workplaces. Compared to museums and archives, libraries hold documentary collections that can deteriorate, therefore preventive conservation should be done. Compared to the great European libraries, Romanian libraries are not involved in the fundamental or applied research in preventive and curative conservation.

Graduate of the Faculty of Biology (1988), Aurelian Popescu has a PhD in philology with a dissertation on *Preservation and conservation of the national heritage: concepts and practices* (2009); he was hired in the library in 1990, and was charged with organizing the Laboratory for book pathology and restoration (opened in 1997). Aurelian Popescu published articles in *Studii de biblioteconomie și știința informării* [Studies in library science and information], *Sănătatea cărților* [Book health], *Biblioteca: revistă de bibliologie și știința informării* [the Library: Bibliology and Information Science Magazine], *Buletinul ABIR* [ABIR (Association of Librarians in Education – Romania) Bulletin], *Revista Română de Conservare și Restaurare a Cărții* [Romanian Journal on Book Preservation / Conservation and Restoration] and he is also the author of the chapter dedicated to document conservation in *Tratat de biblioteconomie* [Treaty of library science] (vol. 2, 2014).

Keywords: conservation-restoration – personalities – 20th century – Aurelian Popescu; interview; “Carol I” Central University Library in Bucharest – Laboratory for book pathology and restoration

Résumés

Eugenia Oprescu, Leonard Fulău. 40 ans de restauration en Roumanie

Du 29 au 31 mai 2015, les 40 ans depuis la fondation des Laboratoires Territoriaux de Restauration et de Conservation (suite la Loi no 63 parue le 30 octobre 1974) ont été célébrés par un événement organisé à Vălenii de Munte par le Musée National de la Littérature Roumaine de Bucarest. Participants: les représentants de la Bibliothèque Nationale de Roumanie, du Conseil National d'Étude des Archives de la *Securitate* (CNSAS), du Musée National Peleş, du Musée d'Histoire de Galați, du Complexe Muséologique «Bucovine», du Complexe Muséologique Bistrița-Năsăud, du Ministère de la Culture, de la Maison Mémoirelle «Nicolae Iorga», du Musée National d'Histoire de Roumanie, de l'Université de Bucarest, de la Direction Départementale de la Culture, des Cultes et du Patrimoine Culturel National de Prahova et du Musée National de la Littérature Roumaine de Bucarest.

Sujets mis à la table ronde: *Nouveaux techniques et matériaux utilisés dans la restauration des objets patrimoniaux; Modernisation de l'espace de l'exposition et les problèmes de la conservation du patrimoine; Croissance du nombre et la diversification des catégories de visiteurs; Identifier l'objet culturel en mesure de toucher le large public mais aussi les spécialistes; Le Musée – l'agent de l'éducation et du loisir.*

Les 40 ans de politique publique de la conservation et de la restauration du patrimoine culturel national (1975-2015) ont été marqués par nombre d'événements organisés à Bucarest et dans tout le pays: *Annuelle d'Art Religieux 2015 – la Chute, l'Élévation, la Survie – L'Art Sacré. Création et Restauration* – Bucarest, le Musée National du Village «Dimitrie Gusti», 9 avril – 7 mai; l'exposition *Restauration – un métier vocationnel par des images* – Bucarest, Bibliothèque Nationale, 23 avril – 30 juin; le symposium *40 décennies d'activité du Système National de Conservation et de Restauration du Patrimoine Culturel* – Cluj-Napoca, le Musée d'Ethnographie de la Transylvanie, 21-22 mai; le salon d'affiches *40 ans d'activité du Laboratoire Territorial de Conservation-Restauration* – Suceava, le Musée des Sciences de la Nature, 26 juin; *Quatre décennies d'implication institutionnelle dans la conservation et la restauration du patrimoine national* – Jassy [Iași], le Musée de l'Union, 9-10 juillet; l'exposition *Magie de la Restauration – 40 ans de restauration scientifique* – Sibiu, La Maison Bleu – le Musée Brukenthal, 11 août – 30 septembre; le Salon National *Restauration du patrimoine – identité culturelle, 1975-2015* – Craiova, le Musée d'Oltenia, 27-29 octobre; *PRIMUM NON NOCERE – Restauration du patrimoine face à face à ses «âges»*. *La Conférence Nationale de Conservation-Restauration «Doina Darvaș»* – Bucarest, le Musée National du Village «Dimitrie Gusti», 3-5 novembre; la conférence *Patrimoine sauvé. Remémorations – Le Laboratoire Territorial de Restauration, Timișoara – 1975-2015* – Timișoara, le Musée National du Banat, 18 décembre 2015 – 18 février 2016.

Mots clés: conservation-restauration – histoire – le XXe siècle; Laboratoires de Restauration et Conservation Territoriaux, patrimoine culturel

Claudia Condruz. Restauration d'une couverture cuir cachée sous une autre

Au début de la restauration, l'exemplaire de *Penticostarion* des Collections Spéciales de la Bibliothèque Nationale (livre imprimé à Sibiu en 1841, dans la typographie de Gheorghie de Clozius où, pendant le XIXe siècle, ont parus plusieurs livres orthodoxes destinés aux Roumains de Transylvanie) présentait nombre des déformations mécaniques de la reliure, en majorité produites par une ancienne restauration empirique. La Commission a décidé la restauration intégrale du volume. Pendant la restauration, sous la couverture cuir on a découvert la couverture originelle, avec un encadrement floral doré et un médaillon aux saints. La couverture originelle a été intégrée dans la nouvelle, par la technique *timbre à sec* (le fragment de la couverture originelle étant appliqué en relief). En même temps, ont été reconstitués les fermoirs métalliques et les contreplats [les gardes de couleur]. *Mots clés: Bibliothèque Nationale de Roumanie; livre roumain ancien – le XIXe siècle – Penticostarion; détériorations mécaniques; restauration du corps d'ouvrage; restauration de la reliure*

Gabriela Rotaru. Restauration intégrale d'un livre roumain du XVIIe siècle

Un des exemplaires d'*Antologhion* des Collections Spéciales de la Bibliothèque Nationale – anthologie de textes liturgiques et de fêtes de l'année liturgique orthodoxe, imprimée en 1766 par Iordache Stoicovici à l'époque de Scarlat Grigorie Ghica, le prince régnant de Valachie, avec la bénédiction de Chir Neofitu, le Métropolitain d'Ungrovlahia – , présentait, au début de la restauration, des dégradations physiques, chimiques et biologiques: des manques du support en papier; des pages écornées; des taches de cire, d'eau et de moisissure; des attaques biologiques; des fermoirs métalliques fragmentaires, etc. Par la restauration, ont été réalisés de nouveaux contreplats [gardes de couleur] et une nouvelle reliure et ont été reconstitués les fermoirs.

Mots clés: Bibliothèque Nationale de Roumanie; livre roumain ancien – le XVIIIe siècle – Antologhion; détériorations physiques; détériorations chimiques, attaques biologiques; restauration du corps d'ouvrage; restauration de la reliure

Marinela Lixandru. Restauration d'un exemplaire démonté – le Molitvelnic imprimé en 1741

Au début de la restauration, l'un de trois exemplaires de l'*Evhologhion*, *adecă Molitve[l]nic* [livre de prières] se trouvant dans les Collections Spéciales de la Bibliothèque Nationale, imprimé à Bucarest en 1741, à l'époque du prince régnant Ioan Mihai Racoviță, avec la bénédiction de Chir Neofitu, Métropolitain de l'Ungrovlahia, présentait nombre de dégradations physiques, chimiques et biologiques au niveau du corps d'ouvrage mais aussi de la reliure. Antérieurement, l'exemplaire a subi la restauration en utilisant des méthodes invasives. La Commission a décidé la restauration du volume en son intégralité. Ont été utilisées les techniques originales en ce qui concerne la couture des feuilles et la reconstitution de la tranche-file. Les plats ont été consolidés; le contreplat [le garde de couleur] postérieur et le dos du volume ont été superposés sur les nouveaux. *Mots clés: Bibliothèque Nationale de Roumanie; livre ancien roumain – le XVIIIe siècle – Evhologhion (Molitvelnic); détériorations physiques; détériorations chimiques, attaques biologiques; restauration du corps d'ouvrage; restauration de la reliure*

Valentina Albei. Restauration intégrale du livre Cazania imprimé en 1781

L'un de quatre exemplaires de *Cazania* [livre de prêches] imprimé en 1781 à Râmnic par l'hiéromoine Climent et par le typographe Constantin, appartenant à la Bibliothèque Nationale, présentait, au début de la restauration, plusieurs dégradations physiques et chimiques en ce qui concerne le corps d'ouvrage mais aussi la reliure. La Commission a décidé la restauration intégrale du livre, les étapes principales étant: le nettoyage; la restauration des feuilles; la reconstitution de la couture et de la reliure. À cause de la complexité et de la difficulté des interventions, surtout au niveau du corps d'ouvrage, la restauration du volume – réalisée au Centre National de Pathologie et de Restauration des Documents de la Bibliothèque Nationale – a fait partie de l'examen d'attestation en restauration du corps d'ouvrage passé par l'auteur. *Mots clés: Bibliothèque Nationale de Roumanie – Centre National de Pathologie et de Restauration des Documents; livre ancien roumain – le XVIIIe siècle – Cazania; détériorations physiques; détériorations chimiques, détériorations mécaniques; restauration du corps d'ouvrage; restauration de la reliure*

Lucian Dogan, Cornel Stegaru. Documentation technique et scientifique concernant la restauration d'un «Octoèque» slavon

Le volume restauré (*Dossier de restauration FTOUB no 8/2012*) représente un *Octoih (Osmoglasnic)* [Octoèque] des collections de la Bibliothèque du Saint Synode de Bucarest, manuscrit de XVIIe siècle, le plus probablement de rédaction russe, de petit format, en onciales et demi-onciales, à l'encre noire et rouge, avec des frontispices polychromes stylisés en manière (en tradition) byzantine. À cause de plusieurs dégradations physiques, mécaniques, chimiques et biologiques, on a décidé la restauration intégrale du volume. Traitements et opérations: nettoyage des feuilles et du plat supérieure; intégrations et consolidations du support papier; reconstitution du plat antérieur et des fermoirs; reconstitution du corps d'ouvrages; reconstitution et ornementation de la reliure en utilisant la technique *timbre sec*. Les interventions ont stoppé le processus de dégradation physique et chimique et ont rendu l'esthétique du manuscrit.

Mots clés: Bibliothèque du Saint Synode; manuscrit slavon – le XVIIe siècle – Octoih [Octoèque]; détériorations physiques; détériorations chimiques, détériorations mécaniques; attaques biologiques; restauration du corps d'ouvrage; restauration de la reliure

Gloria Iordăchescu. Restauration d'un Molitvelnic imprimé à Buzău en 1747

En 2012, au Laboratoire de Pathologie et de Restauration du Livre de la Bibliothèque Centrale Universitaire «Carol Ier» de Bucarest a été restauré le livre *Evchologhion (Evhologhion) adecă Molitven[l]ic* [livre de prières] imprimé à Buzău en 1747 par les dépenses d'évêque Methodie. Les cahiers présentaient de traces de coupage; la reliure était réalisée par des méthodes empiriques; le volume était dépourvu de la page de titre, de premiers cahiers, des contreplats [des gardes de couleur] et des tranche-files. Le corps d'ouvrage avait les feuilles fragilisées et présentait des détériorations chimiques, mécaniques et biologiques. Opérations: démontage de la reliure; nettoyage des feuilles; consolidation des surfaces fragiles; restauration de la reliure.

Mots clés: Bibliothèque Centrale Universitaire «Carol Ier» de Bucarest – Laboratoire de Pathologie et de Restauration de Livre; livre ancien roumain – le XVIIIe siècle – Evhologhion (Molitvelnic); détériorations physiques; détériorations chimiques; détériorations mécaniques; attaques biologiques; restauration du corps d'ouvrage; restauration de la reliure

Consuela Cioboteanu, Leonard Fulău. Restauration d'un Orologhion grec

Au début du processus de la restauration, l'exemplaire d'un *Orologhion* [Bréviaire – liturgie des Heures] se trouvant dans les collections du Musée National de la Littérature Roumaine de Bucarest (texte en néogrec; encre noire et rouge; frontispices et miniatures; papier mâché; reliure cuir avec des ornements géométriques) présentait des multiples

détériorations physiques, chimiques, biologiques et mécaniques. Sur les contreplats [les gardes de couleur] se trouvaient des annotations en grec indiquant la circulation du livre. La Commission a décidé la restauration intégrale du volume. Opérations: nettoyage ; désacidification ; consolidation et reconstitution de la couture, de la tranchefile et de la couverture. Le livre a été exposé au *Salon National de Restauration de Craiova* – l'édition 2014.

Mots clés: Musée National de la Littérature Roumaine de Bucarest; livre ancien roumain – Orologhion; détériorations physiques; détériorations chimiques; détériorations mécaniques; attaques biologiques; restauration du corps d'ouvrage; restauration de la reliure; Salon National de Restauration de Craiova

Ovidiu Moș. Molitve[Il]nic (Buzău, 1747). Réflexions historiques sur un exemplaire se trouvant dans les collections de la Bibliothèque Nationale de Roumanie

Livre important dans l'Église Orthodoxe, le *Molitvelnic* [livre de prières] a circulé fréquemment dans les pays roumains, en version manuscrite ou imprimée, la plus ancienne édition imprimée datant de 1545. Les premières éditions en roumain ont été imprimées simultanément dans les trois pays roumains: à Jassy [Iași] (en Moldavie) en 1681, à Alba-Iulia (en Transylvanie) en 1689 et à Buzău (en Valachie) en 1699. L'un des deux exemplaires de *Molitvelnic* imprimé à Buzău en 1747 par l'évêque Metodie, à l'époque du prince régnant Constantin Mavrocordat, se trouvant dans les Collections Spéciales de la Bibliothèque Nationale, a été acheté dans les années '80 par l'antiquaire. Conformément aux annotations manuscrites, pendant les XIXe-XXe siècles, l'exemplaire est passé par quelques églises rurales de la région Buzău. Les pages d'un diptyque en roumain en alphabète cyrillique ont été utilisées pour les contreplats [les gardes de couleur]; les décorations de la couverture sont caractéristiques à la première moitié du XIXe siècle.

Mots clés: Bibliothèque Nationale de Roumanie; livre ancien roumain – le XVIIIe siècle – Molitvelnic; annotations manuscrites; reliure – le XIXe siècle

Elena Cojuhari. Documents historiques roumains des XIVe-XIXe siècles dans les collections de la Bibliothèque Nationale de Roumanie

Dans les Collections Spéciales de la Bibliothèque Nationale (l'Archive Historique) se trouvent 1868 documents juridiques de Moldavie et de Valachie (titres de propriété, actes de vente/ d'acquisition, de donation, etc.) des XVe-XIXe siècles comprenant des informations politiques, linguistiques, culturelles, sociales, économiques, signés par ou concernant les voïvodes/ les princes régnants, les boyards, les ecclésiastiques et les hauts dignitaires: les voïvodes (les princes régnants) Radu Șerban, Mihai Viteazul, Alexandru Ilieș, Matei Basarab, Constantin Brâncoveanu, Constantin Șerban, les *stolnici* (rang de boyards) Iordache Bălăceanu et Știrbei, les frères Șerban et Constantin Cantacuzino, etc. Le fond comprend des documents originaux (en slavon et en roumain en caractères cyrilliques), mais aussi des copies et des versions roumaines des actes. Dans l'Archive Historique (le Fond Saint Georges) il y a aussi des photocopies des documents historiques roumains (en slavon et en latin) rédigés dans les années 1393-1499, se trouvant dans l'Archive Impériale Russe.

Mots clés: Bibliothèque Nationale de Roumanie; documents juridiques, archive historique – les XVe-XIXe siècles; histoire de la Roumanie – Moldavie, Valachie

Andreea Răsboiu. La littérature populaire à l'époque de l'imprimerie: bibliophilie roumaine dans les collections de la Bibliothèque Nationale de Roumanie

Dans les fonds de la Bibliothèque Nationale se trouvent une collection de *livres populaires* révélateurs en ce qui concerne les pratiques de lecture des XVIIIe-XIXe siècles: - *Alexandria* [Vie d'Alexandre le Grand] – un manuscrit de 1776 (en roumain avec alphabète cyrillique) copié et illustré par Vasile Dimitriovici; la plus ancienne édition imprimée (à Sibiu en 1794), etc.; - *Esopia* [Fables d'Ésope], livre étudié pendant la première moitié du XIXe siècle dans les académies princières de Bucarest et de Jassy – les éditions de Buda, 1812, Sibiu, 1816, 1831, Buzău, 1857, Bucarest, 1878, etc.; - *Viața lui Bertoldo și a lui Bertoldino feciorului lui* [Vie de Bertoldo et de son fils Bertoldino] – paru dans l'imprimerie de George de Clozius à Sibiu, en 1835, l'exemplaire provenant de la Bibliothèque «Ion I.C. Brătianu», etc.; - *Floarea darurilor* [Fleur de vertu – Fiore di virtù] – imprimé par Antim Ivireanul à Bucarest en 1688 (la reliure et le corps d'ouvrage présentent des dégradations physiques et mécaniques) et à Snagov en 1700, etc.; - *Pilde filosofești* [Exhortations philosophiques], traduction grec roumain par Antim Ivireanul (Târgoviște, 1713), etc.; - *Alfăvita sufletească* [Alphabète de l'âme] (Jassy, 1755; Sibiu, 1803); - *Oglinda omului celui din lăuntru* [Miroir de l'homme profond] (Monastère Neamț, 1833 ; gravures réalisées par l'hiéromoine Nazarie) – l'exemplaire a besoin de restauration, surtout sur la reliure (dégradations physiques-chimiques, attaques biologiques), etc.

Mots clés: Bibliothèque Nationale de Roumanie; livre ancien roumain – les XVIIIe-XIXe siècles; littérature populaire; histoire de la lecture – les XVIIIe-XIXe siècles; détériorations physiques; détériorations chimiques; détériorations mécaniques; attaques biologiques

Carmen Vicol. Correspondance du métropolite Bartolomeu Anania dans les Collections Spéciales de la Bibliothèque Nationale de Roumanie

Dans le Cabinet de Manuscrits de la Bibliothèque Nationale se trouvent 15 lettres et cartes postales envoyées dans les années 1966-1976 par Bartolomeu (Valeriu) Anania (1921-2011) – importante personnalité de l’Eglise Orthodoxe Roumaine (à partir de 1993 il a été archi-évêque de Vad, Feleac et Cluj ; à partir de 2006 – métropolite de Cluj, Alba, Crișana et Maramureș) – au critique littéraire Mihai Gafița, pendant sa mission à l’Archi-évêque orthodoxe roumaine de Detroit. Les pièces de correspondance ont été envoyées de Hollywood, Honolulu, Hawaii, Detroit et Los Angeles. Pendant les années 1952-1958 et 1964-1965, il a été directeur de la Bibliothèque de la Patriarchie, s’occupant de l’organisation et du développement des collections. Membre de l’association *isihaste* [hesychasmos] «Rugul aprins al Maicii Domnului» [Mère de Dieu du buisson ardent], aux côtés d’autres importants ecclésiastiques et intellectuels roumains tels que Dumitru Stăniloae, Vasile Voiculescu, Mircea Vulcănescu, Alexandru Mironescu, Arsenie Papacioc, Barbu Slătineanu, Sofian Boghiu, etc., Valeriu Anania a été détenu politique dans les années 1958-1964.

Mots clés: Bibliothèque Nationale de Roumanie; manuscrits, correspondance – le XXe siècle; histoire de l’Eglise Orthodoxe Roumaine – personnalités – Bartolomeu (Valeriu) Anania (1921-2011)

Alexandru Știrban. Conserver et mettre en valeur les Documents de l’Union de 1er Décembre 1918

Dans les collections du Musée National d’Alba Iulia se trouvent les Documents de l’Union Nationale, classifiés dans la catégorie *Trésor* (approximativement 6000 documents originaux concernant la Grande Union Nationale accomplie le 1er Décembre 1918 à Alba Iulia, réunis en six volumes ayant la reliure cuir). En mai 1929, le Cabinet du Premier ministre Iuiu Maniu a fait don ces documents recueillis par l’Association ASTRA de Sibiu, à l’occasion des Fêtes de l’Union organisées à Alba Iulia une décennie après la constitution de la *Grande Roumanie*. Bénéficiant du support financier de la part de l’Administration du Fond Culturel National (AFCN) et ayant comme l’objectif la préservation dans de bonnes conditions et les solutions de mettre en valeur les *Documents de l’Union*, le projet du Centre National de Conservation et de Restauration du Livre Ancien du Musée National de l’Union d’Alba Iulia a compris les étapes suivantes: identifier l’espace d’exposition; conservation (description morphologique et description de l’état de conservation des volumes); photo-documentation (numérisation des six volumes); promouvoir l’exposition; concevoir et organiser l’exposition «*Documents de la Grande Union plus proches de nous*».

Mots clés: Musée National de l’Union d’Alba Iulia; histoire de la Roumanie – Grande Union de 1918; manuscrits, archive historique – XXe siècle; conservation-restauration; patrimoine cultural – promouvoir

«À mon avis, en recevant «l’appel» de la part de cette profession si belle, les jeunes doivent lui répondre comme à un grand amour: se dévouer sans condition» – interview accordée par M. Aurelian Popescu, chef du Département Restauration et Préservation des Publications, Bibliothèque Centrale Universitaire «Carol Ier» de Bucarest

En Roumanie, malgré l’essor de l’importance accordée à la préservation du patrimoine documentaire, le nombre de conservateurs et de restaurateurs qualifiés reste modeste, plusieurs bibliothèques n’ayant pas des emplois spécialisés. Par rapport aux musées et aux archives, les bibliothèques détiennent un fond documentaire soumis à l’usure physique ; par conséquent, elles doivent déployer des activités de conservation préventive. Face aux grandes bibliothèques européennes, les bibliothèques roumaines ne s’engagent pas à la recherche fondamentale ou appliquée (la conservation de prévention ou la conservation curative).

Diplômé de la Faculté de Biologie (1988), Aurelian Popescu est docteur ès lettres avec la thèse *Préservation et conservation du patrimoine national: concepts et pratiques* (2009). À partir de 1990, il travaille à la Bibliothèque Centrale Universitaire «Carol Ier», chargé de l’organisation d’un Laboratoire de Pathologie et de Restauration des Livres (en fonctionne à partir de 1997). Il a publié des articles dans les revues *Studii de biblioteconomie și știința informării* [Études de bibliothéconomie et de science de l’information], *Sănătatea cărților* [Santé des livres], *Biblioteca: revistă de bibliologie și știința informării* [Bibliothèque: revue de bibliologie et de science de l’information], *Buletinul ABIR* [Bulletin ABIR – Association des Bibliothécaires d’Etablissements d’Enseignement de Roumanie], *Revista Română de Conservare și Restaurare a Cărții* [Revue Roumaine de Conservation et de Restauration du Livre] et il a rédigé le chapitre dédié à la conservation des documents, dans l’ouvrage *Tratat de biblioteconomie* [Traité de bibliothéconomie] (vol. 2, 2014).

Mots clés: conservation-restauration – personnalités – le XXe siècle – Aurelian Popescu; interview; Bibliothèque Centrale Universitaire «Carol Ier» de Bucarest – Laboratoire de Pathologie et de Restauration du Livre